

РАДИ ЦАРЕВ ХАЙДУТИТЕ

chitanka.info

Виждах как войводата Стоян, обкравил дългия си нисък алест кон, засука своите мустаци с две ръце и се обърна към високия момък, който го гледаше с четири очи:

— Ти ще ни станеш телалин, Иване... Препусни напред и им кажи, че сме хора на Индже войвода... Това село е под наша закрила и никой не бива да иска от него нито хляб, нито месо, нито дрехи... Да си вървят!

Дългият Иван изруга под мустак, дръпна поводите на врания кон и излезе от редиците на отряда ни. Той препусна покрай последните къщи на селото, чиито крайни улици бяха задръстени от напречно поставени волски коли, а колелата им затиснати с камъни и дебели греди. Селяните стояха зад тях с вили, коси, брадви и надничаха с надежда към нас. И имаше защо. Кърджалиите на Чолак Хасан бяха всеизвестни кръволоци. Влезеха ли вътре, те щяха да разорят селото.

Нашият пратеник се приближи на петдесетина крачки пред строя им, разигра коня си, вдигна го на задните му крака и извика с мощния си глас, който кънтеше като огромна бъчва, ударена с тежък дървен чук.

— Ей, аз съм телалин на Стоян войвода. Телалин съм...

Строените кърджалии, които бяха може би с двадесетина души повече от нас, облечени в разноцветни дрехи, не помръдваха от мястото си. В средата се виждаше самият Чолак Хасан, пременен с преливаща на слънцето атлазена дреха и бяла чалма на главата. Когато Иван свърши, от кърджалийската гълпа излезе един висок ездач. Той приличаше на нашия вестител, сякаш бяха близнаци, но носеше на главата си гъжва, а не черен калпак.

— Ей, вие, шопари български! Хайде, бягайте и не се обръщайте... Който държи калъча по-здраво, селото е негово...

Дългият Иван обърна коня и препусна назад. Войводата се обърна към нас. Мустаците му стърчаха като крила на врана, очите му бяха станали като на керкенец, зъбите му бяха стиснати от гняв.

— Момци! — извика той, — помнете това, което съм ви учил. Повечето кърджалии са турски кавалеристи, а другите са се учили от тях... Затова ще секат със сабите си... По-далече стойте от острилата им и бъдете точни в стрелбата. Хайде сега, напред!

Чолак Хасан едва ли е очаквал, че българските хайдутини ще се осмелят да тръгнат първи в атака срещу неговите бабаити, чиято слава

се носеше из цялата равнина от Ямбол до морето. Видях го как извади сабята си. Конницата на кърджалиите се втурна към нашата. И нямаше време за оглеждане и за мислене. Носехме се в галоп едни срещу други. Земята, посивяла от дългата суша, летеше от двете ми страни.

Погледнех ли напред, виждах главата на моята червена кобила, която ту се вдигаше, ту се отпускате надолу. Стената от вражеските коне, пред които бляскаха остриетата на хладни оръжия, се приближаваше неумолимо. На всичко отгоре трябваше да избира противник в схватката. Поради това напрягах очите си и на двадесетина крачки от сблъсъка вече ми беше ясно с кого ще се бия. Конникът идваше отдясно, на нагръдния колан на коня му имаше украшение от глигански зъби, които играеха като живи, сякаш жадуваха да се впият във вража плът. Отклоних кобилата си наляво, за да не дам възможност на кърджалията да ме удари със сабята си, но това съвсем не беше лесно в бързата езда, а и противникът се стремеше да дойде по-наблизо до мен.

— Готови! — проеча гласът на Стоян войвода и ме накара да дойда на себе си.

Захапах поводата със зъби и измъкнах двата пищова от пояса. Толкова често бяхме правили това упражнение в нашето хайдушко селище на Бакаджиците, че не се поклатих на седлото. Моята Петра продължаваше да препуска независимо от отпускането на юздата. Насочих дългите, стволоче на пищовите към противника си.

— Пали!

Натиснах двата спусъка едновременно, но избързах. Сто пъти ни беше казал войводата да стреляме сигурно, когато противникът вече няма възможност да се отмести или да легне по корем върху врата на коня. Кърджалията се беше метнал настрана от седлото, почти беше увиснал с главата надолу и куршумите отидоха на халост. Уплашените от едновременния гърмеж кърджалийски коне се изправяха на задните си крака, подскачаха насам-натам, блъскаха се. Повечето от тях бяха останали без ездачи.

Сепнах се като видях, че моят противник се изправи отново на седлото, овладя коня си и пак тръгна към мен. Стана ясно, че е опитен воин, който е врял и кипял в десетки схватки и не се плаши от гърмежи и от гибелта на другарите си. Стиснах зъби и измъкнах втората двойка пищови от кобурите на седлото, но може би щеше да бъде късно.

Кърджалията налиташе като вихър или по-скоро правеше вихър с острието на сабята си във въздуха. Тогава червената ми кобила се изправи на задните крака, сви предните до гърдите, присви уши, протегна и захапа муцуната на кърджалийския кон. Видях пред очите си блясъка на сабята. Нейното острие не можа да ме досегне, защото конят на турчина се дръпна рязко, уплашен от нападението на кобилата, но затова пък досегна плешката на Петра. Долових потръпването на животното. Върху гладката козина изби кървава ивица.

— Не се бой, кобилке — мина през главата ми.

Ръцете ми вдигнаха пищовите нагоре, докато се изравниха с гърдите на противника. Забелязах блясъка на очите му, които ме гледаха втречено иззад главата на врания кон и задържах за миг пръстите на спусъците. Кърджалията долови потръпването ми, метна се настрани, увисна на седлото, конят му запъна четирите си копита в земята. Дочаках противникът да спре с главата надолу, прицелих се и чак тогава стрелях. Чух грозния му рев, отдъхнах си и едва тогава познах бялата му чалма и атлазените дрехи. Сърцето ми изтръпна. Противникът ми беше Чолак Хасан, който се славеше, че е непобедим боец, роден с риза и затова не го ловели нито сабя, нито куршум. А ето сега аз му бях станал майсторът. Имаше защо да изправя гордо глава.

Чолак Хасан беше паднал на земята, а обученият му кон застана над него. Пазеше го от премазване на конски копита в разгорещения бой. Откачих дългата кремаклийка от седлото и се огледах. Наоколо беше истинско стълпотворение. Навсякъде тичаха коне без ездачи и за моя радост почти всички читави конници бяха с калпаци. Сметката на Стоян войвода с пищовите беше излязла вярна. Секачите на Чолак Хасан се търкаляха по земята заедно със своите саби и ятагани.

И все пак успях да видя как един кърджалия беше хванал нечий кон за гривата, дърпаше го към своя и замахваше със сабята си да посече ездача. Вдигнах кремаклийката и стрелях почти веднага. Добър стрелец бях, сабленосецът се прегъна и падна назад. Българинът се изправи на седлото, махна ми благодарно с ръка, измъкна нова двойка пищови и се втурна да търси друг противник. Двадесетина кърджалии препуснаха с все сила по-далеч от мястото на битката. Селяните прескачаха оградите и колите от укрепленията. Те търчаха с радостни викове, размахваха секири, коси и горко на враговете, които щяха да

застигнат. Попипах раната на кобилата — ръката ми почервения от кръв. Сабята беше разсекла кожата, но, изглежда, плитко.

— Ще те излекувам, Петро...

Измъкнах камата от пояса си и скочих от седлото. Кобилата вдигна глава и тръгна подир мен като кученце. Тъй я бях обучил да ме следва, за да ми бъде под ръка, ако се наложи. Наведох се предпазливо над Чолак Хасан, но конят му изпръхтя яростно, вдигна се на задните си крака, посегна да ме удари с копитата на предните. Метнах се мигновено настрани и се търкулнах по земята по-далеч от животното. Петра изцвили остро и се хвърли между мене и коня, блъсна го с рамото си, накара го да отстъпи наляво. Скочих, хванах поводите на юздата му, дръпнах силно, скъсих ги. Черният жребец отстъпи сепнато, може би очакваше да заиграе бич. Тогава видях, че левият му заден крак се е подул над бабката. В сложните скокове назад и напред животното беше разтегнало сухожилие.

— Петро — извиках аз, — ела тук!

Кобилата се приближи към мен, като поглеждаше косо към пленения кон, готова да се нахвърли върху него. Погалих я по врата, заговорих ласкаво и тя полека-лека се успокои. След това привлякох черния жребец и вързах повода му за седлото на Петра. И той започна да се укротява, присвитите му уши се изправиха. Протегна муцуна и подуши своята неотдавнашна противница.

Кърджалийският главатар имаше вид на истински смъртник. Нали беше получил два пищовни куршума от четири крачки разстояние. В ръката си стискаше сабя с широко острие, което можеше да разсече човек от рамото до пояса. Откачих силяха му от жълта волска кожа, в който имаше пищови с позлатени дръжки, костена кама, скъпо огниво и сребърна барутница. Пъхнах сабята в ножницата, прибрах силяха в козята торба, която висеше зад седлото ми. И бях спокоен за плячката си, защото Петра никому нямаше да позволи да бръкне в дисагите. Коленичих да видя по-добре раните на кърджалийския главатар. Очите му се отвориха, проблеснаха между миглите. Лявата му ръка се вкопчи в моята. Изпъшках от болка и посегнах към камата си.

— Чакай, момче — рече той на български. — Ти баща, ти майка... Да знаеш, от една кръв сме, българин съм, но никой не знае

това. Петстотин жълтици ще ти дам... Пусни ме довечера да яхна коня си. Какво ще ти струва... Поне да умра нейде на тишина.

Изгледах го внимателно, защото говореше български не по-зле от мен. Това не можеше да стори нито един турчин. Сега чалмата му лежеше на земята — и в лицето не приличаше на поганец. Петстотин жълтици бяха много пари. Какво да сторя, да обеща ли?

— Хей, Стоянчо — извика Стоян войвода — ти ли бе, момче, повали този кръвопиец?

Топлият, зарадван глас на войводата изгони за миг мисълта за жълтиците. Обърнах се, издърпах ръката си и отвърнах гордо:

— Аз, войводо... Жив е още... Предложи ми петстотин жълтици, за да го пусна довечера с коня му...

— Ха, петстотин ли? Много евтино е искал да се отърве... Да не ми е името Стоян, ако не даде пет хиляди жълтици за главата си! Доста време е грабил, сега да се поразпусне, да отвори кемера си пошироко... Иди, момчето ми, да повикаш биярина да го превърже, че животът му струва скъпо...

— А жребецът му?

— Прилича ми на арабски — продума войводата, — вземи го, твой е, заслужил си го, Стоянчо... Я, разтегнал си е жилата, трябва да направиш отвара от смрадлика и да го налагаш по четири пъти на ден. Ха, тичай сега...

Подскочих на един крак от радост и се втурнах да търся биярина, който лекуваше ранените със своите мехлеми. В тях слагаше различни ситно стрити билки и пресен мед. Неколцина от нашите бяха получили големи рани от саби, но бияринът се надяваше да ги излекува.

Почаках го да привърши неотложните превръзки и му казах, че кобилата ми е ранена със сабя в плешката. Бияринът ме погледна уморено, но сигурно видя нещо в очите ми, защото не отвърна, а посегна към дървеното сандъче, където държеше мехлемите си. Подбра сушени листа и продума бавно:

— Те, конските рани, е най-добре да се налагат с бяло подъбиче, с пчелник и с хвоц, момче... Ето, вземи тези билки, стрий ги ситно с длани. Забъркай ги в дървена лъжица с мед... После измий раната с чиста кладенчова вода и я намажи дебело с мехлема. На кобилата ще й мине като на кученце...

Благодарих му и се втурнах да приготвя лекарството за Петра. Селяните щяха да ми дадат голяма лъжица с пресен мед на драго сърце.

Към полунощ станах от богатата трапеза, която беше сложена в двора на кехаята и отидох до оградата. Там бях вързал двата си коня. Кобилата не изглеждаше толкоз лошо настроена срещу жребеца, а той като че беше забравил нейното захапване по муцуната. Измъкнах цяла хватка сено от близката копа и я хвърлих пред животните. Драго ми беше да гледам как протягат муцуни, как избират с бърни по-меките треви. Една голяма сянка затули светлината на огньовете и пристъпи към мен. Познах Стоян войвода.

— Конете ли храниш, момче — рече той. — Добре си се сетил. Човек първо трябва да се погрижи за безсловесното животно, че тогава да мисли за себе си... И то ще му бъде предано. Нали видя какво стори твоята Петра...

— И аз не зная как се досети да нападне жребеца. Нито й викнах, нито я насочих, нито я бутнах с пети...

— Е, ти не знаеш, но аз помня майка й, Стоянчо... Й тя тъй налиташе да хапе, когато стопанинът й влизаше в бой. Пази я и ще ти роди хубави коне... Ха, вземи си ямурлука и лягай тук до оградата, че очите ти се слепят за сън. Лека нощ...

— Лека нощ, войводо — отвърнах му послушно.

Свалих дебелия ямурлук от дисагите, постлах го до оградата на две крачки от Петра, завих се с единия му край, погледнах към едрите звезди на лятното небе и заспах дълбоко.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.